

Al punt que hom naix...

Després de l'èxit recent d'*Aimia*, el poeta, novel·lista i crític literari Juli Capilla ha aconseguit anar un pas més enllà amb *L'Instant fugaç* i bastir el que, fins ara, és sens dubte el seu poemari més íntim, un cant desesperat a la Vida amb el teló de fons de la Mort, la Mort que tothora ens sotja amb el seu esguard omnipresent, la Mort humana i quotidiana que sempre hi és.

«Al punt que hom naix comença de morir», va deixar escrit l'inclit Pere March ja fa gairebé sis segles en un dels poemes més universals de la literatura catalana. I, en efecte, no li faltava gens de raó. I així

ho constata i ho confirma Juli Capilla en la immensa majoria dels poemes aplegats en *L'Instant fugaç*. En els temps actuals, en què sembla que la buidor s'estén com un vel tediós i soporífer pertot arreu i

L'INSTANT FUGAÇ

JULI CAPILLA

PREMI IBN JAFADJA CIUTAT D'ALZIRA 2008

COL·LECCIÓ «BROMERA POESIA», 82

96 PÀGINES / 978-84-9824-434-2 / 14 EUROS

EDICIONS BROMERA, ALZIRA, 2009

que la superficialitat esdevé la principal moneda de canvi, s'agraeix, en tant que ens regracia amb la veritat de les coses, la veu de l'autèntic poeta que, tal com fa Juli Capilla, ens deixondevé la ment i el cor, i ens torna de bell nou al centre de l'essència humana, a la veritable condició de l'ésser humà, a allò que realment som: temps que fuig. Pot sobtar, tanmateix, que siga la veu d'un poeta jove la que ens parle de la Mort, però tot lector hauria de tenir ben en compte que la Mort és equidistant al conjunt dels mortals; dit en unes altres paraules, la Mort a tots ens afecta per igual. Vist així, qualsevol poeta, i qualsevol mortal, està més que legitimat per a parlar-ne. Ara bé, fer-ho amb la profunditat i alhora amb la naturalitat amb què ho fa Capilla ja és ben bé una altra cosa. Perquè si hi ha un tret definitori de la seua poesia, és la claredat en la dicció, tot defugint de l'ornat innecessari que no aporta res i que entrebanca la comprensió del poema. Bona mostra del que afirmem podem comprovar-ho en l'ús d'expressions paremiològiques en alguns dels seus versos i que el lector, de segur, identificarà ràpidament: «No som ningú. Els avis rondinaires / tenen raó quan fan filosofies.» Torne a insistir, però, que no hem de confondre la senzillesa en la dicció amb la simplicitat d'allò que es diu, amb la simplicitat del contingut, perquè si alguna cosa té

aquest poemari és una constant tensió –una tensió que, en certs moments, arriba a la paradoxa marquiàna– entre la pulsio d'autoconservació o de creació, és a dir, la Vida, i la pulsio de destrucció, és a dir, la Mort. I és aquesta lluita antinòmica de contraris irreconciliables, però alhora complementaris, que amera pels quatre costats el poemari, l'element principal que li atorga la profunditat abans al·ludida. A més, aquesta lluita antinòmica també podem fer-la extensible al vessant formal del poemari, atés que hi conviuen des dels alexandrins i els decasíl·labs cesurats, que aconsegueixen reflectir la solemnitat de la Mort, fins a les tanques que tracten de copsar la fugacitat de la Vida. Comptat i debatut, el present poemari, com qualsevol poemari a l'entorn de la Mort, naix amb una clara vocació d'epitafi, de testimoni, de deixar constància d'alguna cosa que s'entesta a no voler morir, tal com ens diu el poeta: «En faig balanç i trobe que, tal volta, / no hi ha res mai que morirà del tot.» El poeta, en parlar de la Vida, fa un ajust de comptes amb la Mort i a la inversa, perquè tots dos conceptes, com hem assenyalat abans, són absolutament indissolubles. Aquest és, sens dubte, un dels principals mèrits de *L'Instant fugaç*: harmonitzar els contraris, la Vida i la Mort, l'etern i l'efímer, la memòria i l'oblit, l'oda i l'elegia.

□ Salvador Ortells Miralles
Letres Valencianes, n° 26

Porcar, el poeta que inaugura el segle XXI

Josep Porcar i Museros (Castelló de la Plana, 1973) és un dels poetes més interessants sorgits en la nostra literatura en les darreres dècades. Poeta d'obra relativament poc abundosa, amb *Els estius* marca un nivell literari i humà molt alt, d'extrema qualitat i solidesa.

ELS ESTIUS

JOSEP PORCAR

80 PÀGINES / 978-84-612-3750-0 / 12,95 EUROS

BROSQUIL EDICIONS, VALÈNCIA, 2008

Aquest poeta havia publicat tres magnífiques obres de poesia entre 1993 i 1998 (*Vint-i-dues mans de pintura*, *Crònica de l'ocupant* i *La culpa*), premiades respectivament amb el Miguel Hernández, el Senyoriu d'Ausiàs March i l'Octubre. Que no és poca cosa, certament. Amb una llengua literària perfectament dominada i tan plena de fortalesa com de genuïtat, aquest escriptor ja destacava com el principal referent de la incipient generació de poetes sorgida a la dècada dels noranta, finiseculars, però en absolut decadents. Amb *Els estius*, però, ha saltat a la primera línia de la nostra literatura. Han calgut deu anys perquè vera la llum semblant prodigi, però Josep Porcar ha estat capaç d'escometre amb una forta embranzida els motlles de la poesia catalana per a forjar, pur metall fos, una obra que s'afegeix, per dret propi i malgrat la indiferència d'alguns ju-

rats, al cànon poètic de la nostra literatura i que inaugura el segle XXI en la poesia valenciana. Aquest poemari fou publicat primerament en la web, i és el primer d'aquesta magnitud escrit expressament per ser divulgat així. La versió en paper és deutora i hereva de la virtual, apareguda en Edicions Dos-PuntZero <www.porcar.net>.

Es tracta d'una lectura aparentment fàcil, però on el lector se sent ben prompte impregnat per la filosofia que el poeta esculpeix, amb amor, amb dolor, en els poemes. Poemes que calvalquen prests sobre un vers lliure, de llenguatge àgil, proper, però que amaguen dures revelacions, tràgiques àdhuc, com una falç enmig l'herba. És un poeta d'aquest món i d'aquest temps, i justament per això –com aquell planià ser cosmopolita des de la immediatesa– és capaç de fixar constants humanes en les coordenades del nostre moment. Des dels drames recents a les veritats personals i immutables, kavafià que divisa amb ulls cansats la bellesa i alhora descorre telons davant la mort, Porcar ha sabut fixar les preguntes per molts sentits, pel sentit de la vida, de la bellesa, del dolor infecund, de tot allò que, quan baixem la guàrdia, o ens desarmem, nus i moridors, a la platja d'un estiu qualsevol, ens assalta i ens interroga. Aquest

és un llibre que pregunta i interroga, més que no pas respon.

El 1995, el sotasignat preguntà en una llibreria amb nom d'heroi cavalleresc per «l'últim llibre de poemes de Porcar». Li contestà l'atrafegat llibreter que «Com? De Porcar sols en tinc el *Dietari*». Es referia al dietari escrit a cavall dels segles XVI i XVII per Pere Joan Porcar. Avui, la celebritat guanyada i la notorietat merescuda de Josep Porcar eclipsarien el vell eclesiàstic valencià en el món literari. «Com? De Porcar sols en tinc *Els estius*».

□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 26

Y donde vengan aves a proclamar que existo

Com una conversa constant, com un passeig pels anys que recorren tota una vida, una llarga vida que el poeta estima, Muñoz Rojas, amb elegància, humanisme i discreció, ha sabut desar entre aquestes pàgines la seua paraula com una companya fidel. Pre-Textos ens ofereix la possibilitat de conèixer l'ofici d'aquest home que va nàixer fa cent anys a Màlaga.

OBRA COMPLETA EN VERSO

JOSÉ ANTONIO MUÑOZ ROJAS

ESTUDI I EDICIÓ A CÀRREC DE CLARA MARTÍNEZ MESA

432 PÀGINES / 978-84-8191-905-9 / 30 EUROS

EDITORIAL PRE-TEXTOS, VALÈNCIA, 2008

El llibre s'inicia amb una citació de Clara Martínez Mesa, que és l'autora de l'estudi i de l'edició, magníficament elaborats. Sembla el fragment d'una carta al poeta en què diu, per exemple: «*escribir, que es el andar del alma; no lo dejes, escribe y guarda y vuelve sobre lo escrito. Y rompe o no lo escrito, según te lo pida al releerlo, y eso sí, comunícate, viértete en el papel o en el momento con el amigo o con la tarde que te invite al diálogo*». Reproduïm aquest fragment perquè representa la tesi sobre la qual es construeix aquesta obra. Hi descobrim una persona que estima la vida per damunt de totes les coses i, tot seguit, la poesia, que fa el paper de companya fidel al llarg de tants anys de vivències. Tot un segle transcorre per aquestes pàgines. Assistim a un testimoni viu dels últims cent anys, però no

per això la poesia de Muñoz Rojas reflecteix el món que l'envolta, sinó que, constants i de manera lineal, els seus versos miren a l'interior del poeta: la vida, l'amor i Déu en són els tres temes fonamentals. No hi ha canvis bruscos en la seua extensa obra, clarament agermanada amb el ressorgiment del romàntic Pedro Salinas i les petjades de Miguel Hernández o Antonio Machado. És la seua una poesia serena, clàssica i tradicional, de caire intimista. El poeta d'Antequera es va veure atret també per la poesia de John Donne i de T.S. Eliot, a qui va traduir juntament amb Hopkins, Dylan Thomas, etc.

Un altre punt d'inflexió en la seua vida, la mort de la seua estimada, farà que el poeta dolgut per l'experiència dolorosa de la pèrdua de l'ésser estimat, escriga el 1954 «Cantos a Rosa», possiblement un dels seus millors reculls. «Entre el sueño y la muerte vamos, Rosa, / andando en medio de tiniebla, espanto, / gritos, furias perdidas, necios ríos / de estupidez humana, quicios duros / cerrados a lo hermoso y a lo eterno; / apenas voz, apenas canto. A veces, / intento de una música a este sordo arrastrarte de pasos en la tierra.»

L'obra que l'editorial Pre-Textos ha editat amb una acurada elegància, com és

habitual, consta de 16 llibres, que van des dels llunyans *Poemas de juventud* (1929-1935), poemes que li van obrir la porta al món dels poetes com Emilio Prados, Manuel Altolaguirre, Juan Ramón Jiménez, Vicente Aleixandre, Pedro Salinas, Luis Cernuda y Leopoldo Panero, fins el més recent *La voz que me llama* (2004). L'estudi preliminar, les notes finals i un glossari completen l'edició, que es presenta amb un caràcter testimonial, revisada i autoritzada per l'autor, aquest poeta definit com un artesà del vers, transmissor d'un lèxic gairebé extingit. La memòria viva.

□ Begonya Mezquita
Lletres Valencianes, n° 26

Sobre la vida i els seus peròs

El poeta, que ja ha travessat el *mezzo* de la vida pròpia, s'acara a la vida i el seu espill: la mort.

L'ESFINX

ANTONI PRATS

PREMI ALFONS EL MAGNÀNIM VALÈNCIA DE POESIA

COL·LECCIÓ «POESIA», 80

59 PÀGINES / 978-84-9824-390-1 / 13,50 EUROS

EDITORIAL BROMERA, ALZIRA, 2008

«Feia temps que cercava / l'entrellat de la mort [...] / Ara m'ha visitat / per robar-me el millor de casa / i l'he tractada cara a cara. / Diria, tanmateix, que no sé què és, / i m'ha semblat com mai abans / només un crit pelat.»

I fi. Així acaba aquest llibre dur, amb voluntat de rostre impertorbable com el d'una esfínx, però que tremola per dins, en xocar contra la vida i els seus «peròs». He començat pel final per explicar que aquest és un llibre de poesia poc poètic, centrat més a avaluar la vida. I el resultat és, en tots els poemes, ambivalent: els símbols, les abstraccions, tot allò que repassa en la primera i segona part (la vida, en resum) és ambivalent. Per exemple, en el poema VII de la primera part trobem: «El mar, paraula / de totes les paraules, / o claveguera / de la salmorra / dels tolls cremats / pel desig vehement dels millors dies.»

Aquesta ambivalència, que es repeteix amb insistència fins que apareix la mort, segueix també en la segona part. Per exemple, en el poema II escriu: «A poc a poc t'inundarà / un foc somrient / i et farà fora de les boires. / Així endreçaràs les eines / que espatllaren els llamps, / o bé rovellaren les pluges, / tal vegada al remat / benignes.»

Fins i tot l'atzar, allò que no dominem, pot ser nefand i encoratjador («L'atzar

[...] / nefand, com un dolor somort, / o encoratjador, com un repte», p. 22), es pot lluitar contra ell (p. 29), fins constatar que sempre ens espera «l'atzar despietat d'un oratge nefand» (p. 32). I no serà fins al poema següent que descobrim que aquest atzar terrible té el rostre de la mort. O potser el de l'esfínx, que dona títol al llibre i que és testimoni inalterable.

L'última part sembla un testament vital: on els records són flors seques i on trobem poemes dedicats a l'avi, a l'àvia, al pare, la mare, al fill que ja no hi és: «Viure és anar-se'n. Deixem, però, el senyal d'un esvoranc.»

Així que tot el llibre està bastit al voltat de l'antítesi, del «però, del tanmateix». Fins que arribem a l'única veritat incontestable amb la qual hem començat aquestes ratlles: la mort. Val a dir que, per a mi, és aquest un llibre ambivalent també en un altre sentit: perquè no vol deixar entrar-hi el lector però que, alhora, busca desfogar-se.

Aquest *L'esfínx* és un llibre interessant però que poèticament –vitalment és una altra història–, queda per darrere dels seus dos grans llibres anteriors (del 2006 tots dos): *Llibre de Benimaquia* i *Baules*.

□ Josep Lluís Roig
Lletres Valencianes, n.º 26

Harmonia de contraris

«Fracassar, reeixir, ésser, desésser,/ tot està decidit des del principi.» Així ho diu el poeta xinés Li Bai, de qui Edicions 96 ens oferix 15 pètals de primavera, *Ebri de lluna*. La predestinació no eximix l'home de l'activitat capital: entendre's com a part d'un tot.

EBRI DE LLUNA

LI BAI

SELECCIÓ, TRADUCCIÓ I NOTES D'EDUARD J. VERGER

49 PÀGINES / 84-95510-72-3 / 4 EUROS

EDICIONS 96, CARCAIXENT, 2008

Dins del cor del poeta hi haurà un cel i una terra idèntics al cel i la terra que ell canta en el món. Si el vi procura en el poeta una singular lucidesa, és perquè la seua sang i el vi es reconeixen en una mateixa bellesa. Segons ens recorda Eduard J. Verger, encarregat de la selecció, traducció i notes del present recull, «El gran poeta xinés Li Bai és el més celebrat de la nombrosa plèiade que va florir durant la dinastia Tang (618-907), especialment en vida de l'emperador Xuanzong (685-762).»

Ebri de lluna és un llibre que s'ha de llegir poema a poema, però que s'ha d'entendre com un tot. Quinze poemes diversos fan una flor única. Quinze tasses de vi, cadascuna d'un vi diferent, produïxen només una embriaguesa. Lluna-desig-pèrdua-enyor ens rememoria a retitular el llibre com *Ebri d'enyor*. Dins la gran simetria (terra/cel) hi caben la resta (sol/lluna, enyor/desig,

ulls/fons, llambregadors/llàgrimes), «El sol s'ha post, exhaust, hi ha boira entre les flors, / la lluna creix brillant i l'enyor no té son.» El constant desplaçament del desig no sembla produir esquinçament en l'ànima del poeta: «Aixeque el cap: mire brillar la lluna. / Recline el cap: m'enyore de la llar.» Potser perquè el poeta també es deixa dur, dúctil, com el desig canviant, «Les flors de presseguer es deixen dur per l'aigua.» Conhorta saber que tot acaba i torna a començar, «D'un llambrec a la tassa veig un rostre feliç / i somric entre mi mentre la torne a omplir. / Ebri, el bonet caigut, la lluna en la muntanya / i absents els meus amics, cante per al cel buit.» Bella composició per parlar del comiat d'un amic, «Com un núvol lleu, l'ànim de qui parteix; / com un sol post el de l'amic que hi resta. / Mentre ens diem adéu brandant la mà, / sent menys i menys els renills dels cavalls.»

El vi activa dins i fora del poeta Li Bai les presències. «Voltat de flors, amb un pitxer de vi, / bevent tot sol, sense cap companyia, / aixeque el got i convida la lluna; / ara en som tres, ella i jo i la meua ombra. [...] Si cante jo, és la lluna qui dansa; / si danse jo, la meua ombra vacil·la; / sobri, tots tres ens festegem ensems; / ebri, ens movem ja cadascú a la seua.»

Beu el poeta en solitud, no per girar l'esquena al món, sinó per permetre que el món entre dins d'ell, «Amb tres tasses, m'endinse en el gran tot; / amb un pitxer, el món i jo som un. / De tot allò que em fa concebre el vi, / a l'home sobri res no se li mostrarà.»

Bevent tot sol al clar de lluna, «Una copa fa iguals la mort, la vida.» Desconfia de les aparences físiques. «Begut, em perd entre el cel i la terra: / fora d'esment, tot sol amb el coixí, / no note res, ni tan sols el meu cos; / això és la més perfecta benaurança.»

Si Li Bai va escriure vora deu mil poemes i açò només és «un tast mínim de la seua producció», convidrem que és un tast que embriaga de bellíssima lucidesa.

□ Miquel Martínez
Letres Valencianes, n° 26

Ací encara no s'acaba tot

Josep Piera (Beniopa, la Safor, 1947) és un dels autors més coneguts de la generació dels setanta en la nostra literatura. Amb motiu dels quaranta anys d'activitat literària, ha estat objecte d'una sèrie d'homenatges. Entre aquests, la reedició i traducció que avui presentem.

LA SONRISA DE LA HIERBA Y OTROS POEMAS

JOSEP PIERA

TRADUCCIÓN DE MARC GRANELL

157 PÁGINES / 978-84-9654-577-9 / 16 EUROS

EDITORIAL DENES, PAIPORTA, 2008

Quaranta anys d'activitat literària no és poca cosa. L'amistat tampoc no ho és. I en el cas de Josep Piera, la conjunció d'aquests dos elements ha propiciat que se li retera un homenatge amb diferents actes, publicacions i exposicions als diversos territoris del nostre àmbit lingüístic arran dels seus primers quaranta anys d'activitat lletraferida. L'obra que avui presentem és un artefacte literari i editorial de primera línia. Ja l'aspecte material evidencia que ha estat elaborat amb dedicació, bon gust i molt d'ofici. Un ofici que es deu a la professionalitat editorial de Vicent Berenguer, sota les directrius del qual ha estat manufacturat aquest volum. En ell trobem, en primer lloc, el propi poemari titulat «El somriure de l'herba» (Premi Carles Riba de l'any 1979), acompanyat de la traducció castellana, i tot seguit una breu antologia, amb poemes representatius i significatius de

l'obra pierana seleccionats per Marc Granell, que al seu torn també és el responsable de la traducció, que apareix acarada amb l'original.

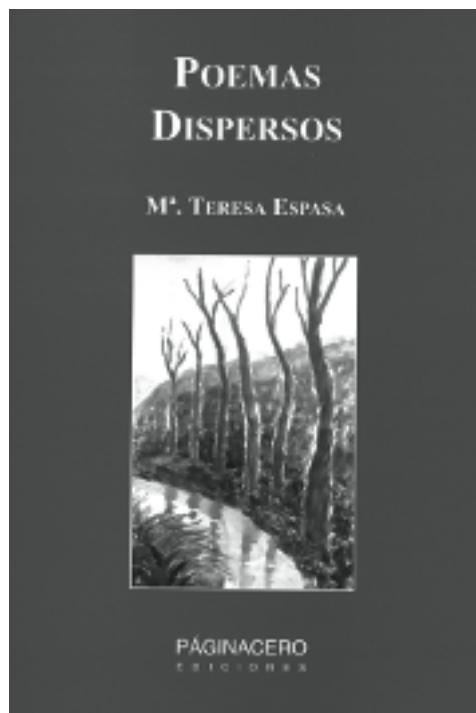
Aquesta traducció ha estat realitzada des de la profunda amistat al traduït, com a excel·lent poeta que és el traductor i com a company vital de la mateixa generació. Respecte de la tria d'aquesta obra ja llunyana com a objecte d'homenatge, el traductor explica que es tracta del poemari més representatiu de Piera, alhora que mostra una veu poètica molt pura. Cal destacar que la traducció s'ha basat en el respecte principal a la literalitat del poema, sense allunyar-se de l'esperit de l'autor. També com a part de l'homenatge podem destacar la plasmació pictòrica de textos —principalment memorialístics— que de Piera ha dut a terme Francesc Vicenç Noguerols, mostra excelsa de com pot arribar a ser de fructífera la col·laboració entre els artistes. I també cal esmentar el *pendant* d'aquest volum, que és «Monodia de l'absència», poemari inèdit en castellà escrit a principis dels setanta i que avui es presenta acompanyat de la traducció valenciana, duta a terme per diversos poetes. D'aquesta obra afirmava recentment el crític Antoni Gómez que «és un poemari que expressa la plenitud d'un poe-

ta que s'ha retrobat amb la llengua dels seus orígens i amb la qual s'atreveix a crear versos d'una bellesa realment colpidora». En qualsevol cas, per a qui desitge acostar-se a la descoberta, o a la recreació, del món poètic de Josep Piera, aquesta publicació constitueix una oportunitat immillorable. Una obra primerenca, creiem que altament significativa i reveladora, que no és que resisteix perfectament el pas dels anys —que ho fa—, sinó que millora i sublima una especialíssima literatura, per a comprendre un autor que, lluny de les unanimitats, ha sabut crear-se un espai propi entre els escriptors de la seua generació i en la creació escrita en català del tombant del segle.

□ Alexandre Navarro
Lletres Valencianes, n° 26

Estratos y posos poemáticos

María Teresa Espasa Moltó ha publicado diversos poemarios, entre los que destacan *Desierto articulado* (1982), *El bazar de los insomnios* (1994), *El gesto habitual de la torpeza* (1997), *El ocio de la gaviota* (1999), *Aquellos días perdidos* (2004), *Poemas de Nueva York* (2005), *En el nombre de cada día* (2005) y *Diario de sombras* (2006).

POEMAS DISPERSOS

MARIA TERESA ESPASA MOLTÓ

COL·LECCIÓ ARCO IRIS, 9

---

84 PÀGINES / 978-84-95759-13-9 / 5 EUROS

PÁGINACERO EDICIONES, VALÈNCIA, 2008

María Teresa Espasa ni es nueva en las páginas de *Lletres Valencianes* –en las que colabora habitualmente–, ni en presentar su voz poética. Su trayectoria comienza en 1978 con el poemario *A través del silencio* y 30 años de práctica literaria han dado ahora en este libro a todas luces arborescente, pues ha ido creciendo con el tiempo, de manera dispersa, más como un delta de diversos brazos y de un mismo fluir que como un núcleo estético o de pensamiento alrededor del cual giran una envoltura de satélites poemáticos. Se trata, pues, –y así lo reconoce en la introducción– de poemas con entidad propia que antes han formado parte de antologías, de lecturas y homenajes, de pliegos literarios y revistas y, finalmente, de premios literarios. Este corpus reticular consta de 35 poemas de temas diversos escritos en alemán, catalán, español e inglés (!).

«Meta» y «destino» abren el poemario como búsqueda activa, marcada por el uso de infinitivos que invitan a salir al exterior con las palabras, desde adentro,

desde la experiencia y el recuerdo; de ahí que la constatación del paso del tiempo desemboque en un momento de pesado sosiego no exento de cierta añoranza anclada en el amor. El presente acompaña la «narración» con infelicidad: se alude a un cambio —como ese mar esclavo de las olas de «Am meer»— y a una nueva escena vivencial turbia, enmascarada y engañadora. Pero también hay una invitación a desencadenarse y, en apóstrofe, proclama una advertencia: «impide que cierre su collar en tu garganta». La feminidad como vindicación también sale a flote en poemas como «No te calles nunca», donde se planta cara al parapeto social que obstruye la igualdad sexual. «Solo por ser mujer» se ha de combatir con estigmas de magma bíblico y, sin embargo, no hay que ceder en la lucha.

El amor —el amar— anuda las palabras tan delicadamente tiernas como en «Última llamada» o «In the future», o marcadas por la cotidianidad de la convivencia como en «El millor trofeu» o «La boira» (poemas que esconden un ser felino y escrutador), o como desengaño pintado con resentimiento contra «la mirada de ese hombre / que con cínica sonrisa sabe fingir cada palabra / murmurada quedamente, apoyado en tu regazo». Curiosamente, también lo corrupto y agresivo, sea cual sea el infortunio, resulta ser masculino en «Ahora, son monstruos verdaderos / disfrazados de hombres / que acechan los caminos / y aniquilan voluntades».

De manera dispersa —como sugiere el título del libro—, por una parte va alternando la tercera persona que cuenta y recuerda (aunque no con tanto memorialismo como en su anterior poemario *Aquellos días perdidos*) casi cinematográficamente, como en «Los niños del Tsunami», y por otra una voz en apóstrofe que busca un interlocutor femenino para alertarle e invitarle al cambio. Abunda, por tanto, lo episódico y el vocativo, aunque no renuncia a lo confesional, como en «Tan sólo era un sueño» o «12 horas y quince minutos» fijado en el presente («Te quiero... Te quiero... busco atenta tu rostro») y no necesariamente de vínculo amoroso.

No faltan ciertas referencias a la cultura clásica (griegos), como en su anterior poemario *Diario de sombras* (babilónicos), lo mismo que calas que remiten al acervo cultural de la literatura castellana (*Quijote, El curioso impertinente...*). Por último, destacan las notas sobre el proceso de la escritura para dar fe de lo ocurrido, como cuando dice que escribe «antes de que el tiempo borre / de la mente / todo cuanto he visto.», y también para levantar un camino especular con la experiencia; por ello afirma que «la poesía es, en fin, pura historia / que germina con tibieza / entre la mente, la voz y la mirada». Esos poemas que son «igual que la vida» son los que han buscado en este poemario la «meta» aventurada desde la primera palabra, un «destino» ineludible que acaba en el papel.

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, nº 26

Mediterrània suggerida

Amb aquest poemari d'expressió senzilla i reposada, Joan Baptista Campos Cruaïnes va guanyar el primer premi de poesia Manel Garcia Grau, que pretén mantindre viva la memòria del poeta desaparegut en plenitud i alhora honorar-lo promovent amb il·lusió, com ell feia, la poesia.

JARDÍ CLOS

JOAN BAPTISTA CAMPOS CRUAÏNES

COL·LECCIÓ «POESIA», 12

PREMI MANEL GARCIA GRAU 2008

72 PÀGINES / 978-84-92435-12-8 / 11,90 EUROS

PERIFÈRIC EDICIONS, CATARROJA, 2008

Jardí clos és el nové poemari publicat per l'autor, als quals s'han d'afegir dos llibres de relats, i com a amic de Garcia Grau, de segur que li aporta un significat especial. És ple d'una lírica vital que anima l'experiència quotidiana, des d'una reflexió intimista però no tancada, del trànsit del món i de les transformacions de la vida que ens fuig entre els dits. Els següents versos en defineixen la poètica del recull: «Viure exiliat del món. / Descobrir la bellesa / que atresoren les coses petites. / [...] / I mentre tot es torna fràgil, ací, i lent, / lluites per conquistar cada instant / de plaer.»

Coses d'Internet, he tingut accés a tres comentaris previs de l'obra. En els blocs *El rastre de Clarisse*, de Vicent Usó, i en *Els papers de Can Perla*, de Manel Alonso, a més del que ha publicat Salvador Iborra en el suplement cultural del *Diari de Balears*. L'encert de les seues anà-

lisis inhibeixen i estalvien, via conveniment, la meua creativitat crítica. Les seues paraules travessen aquest escrit, i aprofiten per a retratar la bona experiència que proporciona el poemari. Per exemple, Campos escriu una poesia volgutament accessible, «clara, transparent, de fàcil accés, en la qual, a través de la simplicitat, aconsegueix quotes de gran bellesa lírica», segons Alonso.

El jardí de Campos és un espai de seguretat on reconèixer-se, que ofereix la calma necessària per a observar el pas del temps. Una activitat cabdal per tal d'avançar en l'art de saber viure, i tan poc valorada pel món trepidant de la producció i la novetat urgents. L'autor presenta amb aquests poemes un antídoto reflexiu a aquesta dèria insatisfactòria. Ho fa a través d'un jardí que és l'ampliació del seu àmbit interior, íntim, espiritual. I des de la seua experiència personal de connexió amb la naturalesa, més domèstica que salvatge, basteix una talaia atenta als cicles vitals. Mentre Iborra posa l'èmfasi en la càrrega simbòlica que hi guanya pes, Usó ens dibuixa el camí que planteja Campos: el llibre comença amb «poemes que ens descriuen els arbres del jardí». A més, el poemari s'estructura des d'un «Inventari amb veus» d'un jardí alhora «clos i obert. Limitat i infinit», a par-

tir del qual el poeta dibuixa «Línies de fuga». I «establertes les regles de joc, Campos transita lliurement l'espai que connecta el jardí que contempla i els móns que, a través d'una mirada lúcida, qualsevol detall li suscita», continua Usó. Així marcarà les «Resistències» personals i la «Ciutat rere la boira» que cal per a situar l'àmbit excepcional del poeta dins d'un context. Sempre amb voluntat de protagonisme humà: «Tu també reinventes els camins de la teua vida, / i en prens nota i exemple de la llum absent, / i de vegades et deixes dur més enllà de l'aigua / que degota i dringia sobre la gespa.»

Una proposta molt mediterrània de vida conscient, de contemplació com una pràctica serena. I aquesta serenitat que transmet Campos arreu del poemari, construït amb vers lliure i amb prosa poètica, ja és un bell símptoma de saviesa. Un regal per al lector, que també observa i pren la vida, entre altres coses, com una investigació.

□ *Eduard Ramírez*
Letres Valencianes, nº 26

La poesia està en el vent

Gerald Vizenor (1934) és l'escriptor natiu americà més important de l'actualitat. Des del seu primer poemari, *Poems born in the wind* (1960), ha estat considerat un important activista en defensa dels drets dels indígenes americans, causa a la qual ha dedicat bona part dels seus estudis i reculls d'històries. *Almost ashore*, de només fa tres anys, s'edita ara en edició bilingüe gràcies a la traducció de Carme Manuel.

QUASI EN TERRA

GERALD VIZENOR

TRADUCCIÓ, EDICIÓ I PRÒLEG DE CARME MANUEL CUENCA

COL·LECCIÓ «POESIA EDICIONS DE LA GUERRA», 78

222 PÀGINES / 978-84-9654-592-2 / 16 EUROS

EDITORIAL DENES, VALÈNCIA, 2009

Quasi en terra és un compendi de la producció poètica vizeroniana iniciat en la dècada dels seixanta. Vizenor és descendent per part de pare de la tribu ojibwa dels chippewes i, més concretament, del clan ajijaak (la grua). És la figura paterna la que el marcarà i la que apareix en el poema «Retrat de família», on traça una biografia de son pare enfrontada a l'home blanc i a la claudicació de la reserva: «immigrant / a la ciutat», acarat als ritus religiosos dels dominants i combatent des de la ciutat de la «Terra blanca» dels federals. El seu pare va ser forçat a l'exili i a convertir-se en un indi urbà, un «avet roig / entre els arbres» que va anar a parar al bosc de la ciutat. Però cap poema no és tan dolorós i colpidor com «Hissant el penó», on una indígena (arrancada de la praderia) al costat d'una cabina telefònica (per escoltar la veu dels seus en la distància gràcies al misteri de l'electricitat) és insultada, grapejada i enfonçada en la humiliació. Com es veu, hi

ha sempre dos mons contraposats, el dels federals (ciutat, idioma anglès, llei de blancs...) i el dels indis (història, tradició, natura...), i la veu poètica d'una banda constata la desfeta i descriu la devastació i l'exili, i de l'altra s'aixeca contra la injustícia.

Gerald Vizenor, assassinat el pare i abandonat per la mare, és va criar amb l'àvia Als divuit anys va abandonar els estudis per fer el soldat al Japó, on va conèixer la literatura de Basho, Kobayashi Issa i Yos-sa Busson, reflectida en este poemari en una selecció de 13 haikús. En realitat, es tracta de poemes construïts per tres haikús cadascun on s'estableix una barreja en què domina la contemplació de la natura, com també del microcosmos zoològic dels parcs, davant la quotidianitat urbana. L'ús del haikú el justifica Vizenor per la similitud que hi troba amb els càntics tradicionals que els anishiaabes cantaven quan entraven en trànsit, les anomenades *dream songs*. A l'haikú, la rigidesa mètrica i la disposició textual obliguen el llenguatge a destil·lar allò de precís per engegar el somni en el lector. Potser esta dedicació extrema al coneixement i ús del llenguatge és el que l'ha portat a defensar el seu poble a través del que anomena «alliberar la indianitat» tot rentant-li la màscara als tòpics, com el del terme *indi*, una creació de la història colonial de les grans potències que, per tant, rebutja per declarar-se «postindi», val a dir: darrere de la màscara de la paraula *indi*. Per això Vizenor manipulà l'anglès,

tot farcint-lo de neologismes que l'apropen a una realitat diferent a la proposada per l'home blanc; Vizenor lliura així un darrer *round* a la desaparició de la seua cultura. D'ací que ressuscita les ombres del passat per establir una *super-viurència* (*survival* + *ressistence*) a partir de la recuperació de les narracions i dels narradors tribals, una mena de *tricksters* (tramposos), bergants que enganyen i són enganyats, que són simpàtics i que creen la tribu en les històries i pronuncien el moment del record com a traça d'alliberació. Es tracta, doncs, d'obrir-se a l'evocació –potser no viscuda– quan els «rostres greus / dels antics / déus de les finestres / aplaquen / la meua ombra / i trenquen / el silenci ferotge / de la nit / amb records / de ciutats cruels».

No oculta Vizenor una reedició del mitema «lloança d'aldea i menyspreu de cort». La ciutat inhòspita és vista com un parany per als «dics de castor / creença nativa», però també estima el turisme de la reserva al qual persegueix la maledicció dels «esperits nadius» que «turmenten els acampadors». Després de tot, les «noves cultures / canvien les ombres / taquen els rius»; tanmateix cal aixecar el cap i plantar cara a un destí marcat per les mans que prèviament han dallat les ales a les grues, i Vizenor, descendent del clan *ajijaak*, n'és una, de grua amb memòria i persistència poètica.

□ Pasqual Mas i Usó
Lletres Valencianes, nº 26